

Nemzeti Társalkodó

November 4dik napján 1834

A' két Aurora' pere felett.

Elgondolom, miként örvende Trattner-Károlyi, midőn könyvműhelyökben azon diplomatikai bizonyítványok' betűit szedék, melyekben Horvát István most már egészen kiakarja meríteni a' két Aurora feletti kérdést, Tr. Károlyi' részére tartván fenn a' csatahelyet. A' győzedelmi aranypartokra jutottaknak vélék már magokat az ellenkező urak, csak hogy e' diadalom aligha nem hasonlít inkább az Angolok' 1824ik évi arany-partoki állapotjokhoz, Elgondolom azt is, mily diadalmi örömmérettel küldé az említett könyvnyomtató-intézet a' két nyomtatott ívet egy barátomhoz, nekem általadás végett, minthogy a' Tud. Gyűjteményt most nem járatom. — A' mi Horvát István ottani gyámokait illeti, még azok csak úgy bizonyíthatják-meg Tr. Károlyi' jusát az Aurorához, mint az ő sok kiadott értekezési bizonyíták-meg azt, hogy a' föld' kerekén már a' legrégebbi nép, sőt Kain is — magyar volt légyen. — Vakító homály' kietlen vadoniban tévelyg Horvát István, míg azt hiszi, hogy

én elégtelennek tartom Bajzát jusainak védelmére, azért szólamlom-meg, és még azon kecsegtető édes remény' fejében is, hogy Bajza bebizonyítandja magát Kisfaludy Aurorájá' tulajdonosának lenni. Nem szoktam én ily esetben is valamit másra róni, hanem kimondott szavaimnak ura maradok, ura még akkor is, ha Horvát István' felidézett documentumának száma legio leend. Szólottam 's szólok tehát azért, mert az ügy nemzet' ügye, 's így enyim is. Az igazságot és nemzeti becsületünket célom őrizni, tiszte lévén ez minden tisztakeblű hazafinak.

Máig sem tudja publicumunk nyiltan: Tr. Károlyinak van-e igaza vagy Bajzának? Pedig e' felől köz tudatot terjeszténi, 's a' dolgot felvilágítani szükség, akármire váland a' kérdés' eldöntése. Nemzeti becsületet gyanúba hozható galyibákat hideg vérrel nézni oly vétkes indifferentismus, melynek átka alól kivergődni alig lehet. — Részemről ugyan szíves köszönetet visznek^o soraim Horvát Istvánnak, azon őszinte nyilatkozásáért, hogy ő engem egyes embertől meg nem fogadott ügyvédlnök czímez, mert ez kimondhatlan dicsőségemre válik. Azt is tökéletesen elhiszem 's megvallom azonban, Horvát István' örömére 's diadalmára, hogy ő nem fogadatlan, hanem fogadott ügyvédlnök a' szónak betüértelmében is; mert ő — mint a' Tud. Gyújt.' szerkeztetője — Tr. Károlyinak rendes zsoldosa, fizetésen fogadott ügyvédlnök; különben, Tr. Károlyit illetvén az újra meg-

pendített hír, midőn én Horvát névhez nem nyúltam, semmi köze sem lett volna ellenem kikelni, 's ön — izlés és műveltséggel teljes — tropusa szerint: rám *kérményéből kortomot hinteni*. Kérem tehát Horvát Istvánt azon illendőségnek maga előtti tartására és követésére, hogy máskor, midőn én ő hozzá nem is szólok, 's őt meg nem sértem, bárdolatlanul velem ne beszéljen. — Köztünk tehát igen nagy már most a' különbség; én t. i. egyestől *fogadatlan ügyvéd* vagyok, ő pedig *fogadott*. 'S ennek következtében azt kérdem az igazság' szentségét tiszteletben tartani szerető magyar közönségtől: *Fogadatlan ügyvéd*től lehet e' ilyen esetben igazabb ítéletet várni, vagy pedig *fogadott*tól?

Az Aurora perben XII szám alatt Horvát István épen azon kötelezőiratát közli Kisfaludy Károlynak, melynek következtében a' törvényes intabulatio is végbement; 's ezen obligatio és intabulatio lettenek oly documentumok, melyekkel magát Károlyi' ügyvéde rútvál főbe üti. Ezen iratok' vilagrajötével és Kisfaludy Károly' fájdalmas elhúnytával tökéletes fényre juta tehát azon igazság, hogy az obligatio' 's intabulatio' ideje óta minden további viszony megszűnt az Aurorához azok' részéről, kik azon alapítványi pénzeket, mint a' documentumok nézetik, adák és vevék. Erről legyen ez elég.

Iróink Kisfaludy Károly' életében sem Károlynak sem a' pénzalapítóknak nem adák

műveiket Aurorához, hanem Kisfaludynak, ki önmaga választta maga mellé segéd-szerzőket, munkatársakat, nem Tr. Károlyi, sem a' triumviratus: Horvát 'sat. Utóbb az árvául hagyott nemzeti almanachot pártúl vevé, nem Károlyi — mint Horvát István velünk elhittetni szeretné, — hanem a' kormányzójától elhagyott irói kis köztársaság, melynek szoros egybekapcsolata mellett az Aurora már előbb is virágzott; mert ha ehéz a' megkívántató szellemi tárgyak nincsenek-meg, a' pénztárgy maga semmit ér. Néhány lelkes iróink előtt, — (kiket Horvát szinte méltatlanul gúnyol-ki, mert érdemök világos, és nevök ragyogó mint a' nap, melyet a' Tud. Gyűjt'. fellegei soha sem fognak homályba boríthatni) — szent lévén az idvezült Kisfaludy' ohajtása, szent lévén saját meggyőződésök és bizodalnok is, megkérék Bajzát, venné pártúl az Aurorát, igérvén amazok, hogy az almanachot ezután is segélendik munkáikkal. Ó elvállalá 's kiadá. Már most Bajza természetileg mind az önmaga által készített mind az iróktól neki áltadott elmeszüleményeknek tulajdonosa lett, mert Károlyi tőle az egész aurorai kéziratot két éven egymás után külön egyesség mellett *megvevé*. 'S így most és mind végig is azt vallom, hogy Károlyi csak haszonbérelője volt az Aurorának egyegy évig; de miután Bajza többé már nem ő neki adá, Károlyi' köze ahoz — az örökös jus helyett — örökre megszűnt. Bajza nem is új Aurorát kezde 1834re, ha-

nem csak az előbbit folytatja harmadik éven; de Károlyi egészen mást, újat, nevetlen írótól egybegyűjtöttet kezdett. Valóban csudálandó 's különös logikai igazság lenne úgy itélni, hogy kik Kisfaludyt pénzzel segíték, az Aurora régi 's mostani íróit és szerkesztőjét, ki tőlek pénzt nem kér, arra kényszeríthetnék, hogy Károlyi műhelyében nyomassák műveiket, ne másutt, és hogy az Aurorához könyvnyomtatók igazabb just tarthatnak, mint kik azt írják, és kinek a' beadott munkák közrebocsátásúl egészen odaajándékoztatnak. Valljon mikor 's kitől neveztetett almanachunk Tr. Károlyi' Aurorájának?

Megvallom, igen szép mulattató irat volt Károlyi jelentése, melyben a' nála kijött idei aurórai példányok elfogytát már a' *mult tél' kezdetén* hirdeté. Pesti barátimtól tudom, hogy az ő Aurorája, melyből *hét* száz példány vala nyomva, még *martziusban* is kapható volt a' pesti könyvboltokban; ellenben azt is hallom, hogy a' Kisfaludy, Bajza Aurora' ezer példányiból ugyan akkor száz példánynál nem igen vala már több eladó. De ha szinte úgy történt volna is, mint a' hirdetés mondotta, már az a' kora önkérkedés ámitás' gyanujára viszi az embert; mert ha valamely munka' példányi elfogytanak, úgy is köz híre terjed annak, 's egyébiránt is másokat kisebbiteni vágyólag dicsekedni valóban nem szép mesterség. Ezenkívül azt is megjegyzem, hogy a' ki Au-

rorát kívána venni, nem mindenik tudá az aurorai iker' történetit, 's csak Aurorát kért és olvasta után vette észre abban a' névtelen munkákat; pedig akármely szép legyen valamely műv, még sem elégszünk-meg olvastával, hanem tudjuk egyszersmind írója nevét is; 's minél szebb az, annál inkább érdekel ez is. — Ki tudná elhinni Károlynak ama' szerfelett nagyított állítását, hogy az ő Aurorája' példányai „*oly rövid idő alatt elkelének, mint ezelőtt soha sem.*“ Ez már valóban igen szép főhajtás a' dicső Kisfaludy' árnyékának! Ez más szóval annyit tesz: még soha sem volt egy Kisfaludy Aurora is oly jeles mint az övé. 'S hogy e' fondor complimentból Bajzának is jusson egy jókora rész, hozzá teszi: „*kivált a' legközelebbi két esztendőben ez épen nem történt.*“ — Oh! ez bizony mind nagyon gyönyörű! 'S mily arany jövendőt nyitand tehát a' jövő 1835ki új év Károlyi' Aurorájának, érdemeinek, erszényének! Mást piszkolni, 's magát úgy akarni tisztítani — urak! illik é ez?

Ha Bajza mingyárt az 1832iki — saját neve alatt kiadott — Aurorát elkészítvén, tulajdon költségein adta legyen-ki, 's nem is a' Károlyi' műhelyében, vagy pedig eladta volna másnak, mint p. o. az ideit Kiliánnak véteköl tulajdonithatá é ezt ő neki Károlyi? — Kérdést teszen Horvát István: adhaták é Bajzának az Aurorát ennek írói? Felelem: igen is; mert onműve sajáta kinek kinek; de sem Horvát István sem gyámtársai nem

ajándékozhatnák mások' műveit kényök szerint akárkinék, mert azt csakugyan nem nagy ésszel is megfoghatni, hogy a' Kisfaludy, Bajza Aurora most is azok művei által létez és diszésül, kik abba még alapítója kezeihez is adának elme szülötteket.

Kitünőleg jeles a' maga nemében azon auctoritás, melyet Horvát István az aurora perben mond, midőn így szól: „Az 1834-iki Aurora Tr. Károlyi' intézetéből *egyenesen jóvá hagyásunk mellett* (t. i. Dr. Forgó uré 's Horvát Istváné mellett) jelent-meg.“ (Tud. Gyűjt. 1834 II Köt. I. 157) Ezt is areopagusi decretumnak lehetne ám neveznünk, ha — mint Horvát István — gúnyolódni akarnánk. Felséges és nagylelkű az a' kárpótlás is, melyet Horvát és társa juttatának Károlyinak, midőn ezt írja: „*Igazságosnak találtatott, hogy a' könyvnyomtató intézet némi kárpótlást nyerjen e' tartozásért.*“ Mind a' jóvá hagyás mind e' nemeslelkűleg osztott kárpótlás (I. 157) valódi theocraticum principiumon alapúl. A' jóvá hagyásra nézve csak azt jegyzem-meg: miért nem jelent-meg a' megelőző két évi (1832 és 1833) Aurora is az ő egyenes jóvá hagyásokból? Ugy é biz azért, mert azok még Károlyinál jövének, az ily jóvá hagyási nyilatkozást még akkor nem praetendálta hatalmas ügyvédétől Károlyi? 'S vesztének é azon Aurorák a' miatt, hogy azokra Horvát István helyben vagy jóvá hagyó stempele nem: vala ütve? Veszt é vala-

micskét díszéből és becséből az idei Bajza, Aurora is? 'S nyerhet é semminél többet a' Károlyi tulajdonának jelelt idei Aurora azért, hogy az Horvát István egyenes jóvá hagyása mellett vala szerencsés láthatni világot? Nyer é ezen mázsás documentummal Károlyi' és Horvát István ügyvéd' aurorai pere? Meggyőzheti é ez a' publicumot az ellenünk szegült urak igazsága felől? A' kárpótlásra nézve azt feleli bennem a' fogadatlán ügyvéd, hogy ha Károlyinak Kisfaludy Károly csakugyan tartozott, 's ezt meg is tudá bizonyítani, jusa lett volna megvenni adósságát. De Kisfaludy Károly tiszteletre méltó élő testvérei Horvát Istvánnak ily kárpótló intézkedésire soha nem szorúltanak és szorúlni nem fognak, 's a' kárpótlási nyilatkozás publicum előtt sérti a' boldogult árnyékát, sérti jeles testvérit és rokonit is. Jusa efféle kárpótlásra nem volt és nincs is Horvát Istvánnak. És az említett kárpótlási cessio más szóval ennyi: „Én Horvát István és társam Károlyinak oda ajándékozuk Kisfaludy Károly aurorai segéd munkatársinak jövendőben készítendő minden munkáikat évenként, választhat hozzá egy szerkeztetöt 's kiadhatja Kisfaludy Aurora név alatt.“ Vagy pedig: „Én Horvát István és társam teljes hatalmat és kizáró szabadságot adunk ezennel Károlyinak, hogy ő adhassaki az Aurórát, senki más, és mi azt canonicáljuk Kisfaludy Károly Aurorája' folytatásának.“ — Ne felejtjük itt azt is megje-

gyezni, hogy Horvát István és társa soha sem voltak az Aurora munkatársai. Maga mondja Horvát István: *Nemo dat, quod non habet*. Én is ezt tartom; és épen azért nem adhaták ők az Aurorát Károlynak, mert aztán csak igaz még Horvát István előtt is, hogy a' Kisfaludy Aurora munkatársinak elmeszülötteik nem máséi, hanem önmagoké, 's annak adják, kinek akarják, ők pedig Bajzának adák és adják azokat. Az Aurorát nem pénz tarthatja-fenn, hanem annak előbbi 's mostani írói. Kisfaludy Károly alapíthatott vala Aurorát pénzalapítvány nélkül is, mert a' kéziratot legelsőben is úgy ellehetett volna adni valamely typographusnak vagy könyvkereskedőnek, mint most.

Szentírási mondásokat semmit se szentelenítsen Horvát István az Aurora perébe hozással, mert azok nem oly igazság védelmére irattanak, mint Károlyi' igaza az Aurorához, melyet Horvát István oly nagy hévvel pártol. Szintúgy erőtelenek az ő ügye' védelmére az összehalmozott documentumok is. Nyujthat ezen perbeli ítélethezásra a' józan ész' törvénykönyve sok individualis bizonyítványokat és tanúleveleket, ha a' dolog' fekvését alaposan 's részre hajlatlanúl tekintjük; 's ezekből némely *fogadatlan ügyvéd* jobban, élesebben, igazabban tud ítélni, mint némely *fogadott* minden hangos szavával, mellyel a' Tud. Gyűjtemény' két íve örökre ragyog.

Azt is mondja Horvát István (l. 139):

„Kisfaludy Károly is eladá 1851re az auro-
rai kéziratot Károlyinak: és így azon évi
Aurora, vagy Horvát' szavaiként: az 1831-
iki Aurora, bizonyosan Károlyié volt. “ I-
gen is; de azon egyezéslevél' ereje szerint
az 1832iki, 1833iki és 1834iki már nem le-
hete Károlyié, valamint az ezutániak sem.
Igy szól továbbá: „Le is mondott Bajza a'
barátság' ajándékáról 'sat. “ (u. o.) Valljon
már ennél szembetünőbbben dolgot és igaz-
ságot elcsigázni akarni lehetne é? Hol mon-
dott-le arról Bajza? Hiszen ha lemondott
volna, nem szedte vala össze's nem adhatá-
el Auroráját. Nem azt kell é tompaelméjü-
nek is vallania, hogy lemondás csak úgy tör-
tént volna, ha Bajza hozzá sem nyúlt légyen
Aurorához? — Károlyi soha nem szólt örök
tulajdoni jusáról, míg Bajza öneki adá-el
kéziratát.

Felette nagyot monda Horvát István, mi-
dön a' londoni parlamentre hivatkozván, a'
csaladás' örvényébe merülten azt állította,
hogy az ő tanúlevelei 's decretumai után ott
is Károlyinak fognák itélni az aurora just.
De jegyezzük-meg erre előszer is azt, hogy
Károlyi nem nyom ám az angol parlament
előtt annyit mint Horvát előtt. Jól látom,
igen is, hogy szeretne Horvát István oly i-
télet hozókat az aurorapernek, kik elég jám-
borok lennének nem látni, csak szépen hin-
ni. Sokkal eszesb a' lelkes angol parlament'
törvényhozó teste, mintsem elavúlt erejü 's
részint visszaható documentumok' és hibá-

son felkapott észképek' egyszeri megpillantása után teendene gyáva-lelküleg ítéletet. Inkább fognák ott érett megfontolás után azt itélni „hogy Károlyié csak addig volt az Aurora, míg megvette.“

Ki valamit megveszen, az nem volt övé; 's ki valamit csak egy évre veszen-meg az nem örökre övé: Károlyi megvéve Aurorát, tehát nem volt övé; 's mindig csak egy évre vette-meg: tehát nem is örökre övé. Ki ezen syllogismus' valamelyik részét tegadni merné, legfényesb. bizonyosságát fogná adni annak, hogy philosophice gondolkozni nem tud, 's csak úgy képes aurora-jusról itélni mint valamely egyiptomi múmia. — Hiába is nevezi Bajzat Horvát István correctornak; még annyi észet csak tulajdoníthat az auroraper' olvasóinak, mely őket az iránt meggyőzendí, hogy egyetlenegy kis munka' correctúrájáért (t. i. kilencz ívtől) hét-száz forint kész pénzt, és még ezen kívül összesen 30 — 34 bekötött aurorai példányt és így mintegy kilenczszáz forintot typographus még nem adott és nem adhat *correctornak*, tudván egyébiránt, hogy *corrector* műhelybe tartozó embere a' typographusnak. És ha a' mennyi munkát Károlyi' műhelyében nyolcz prés nyom, mindegyiktől csak a' correctornak is annyi százakat kellene fizetnie, aligha el nem menne kedve a' még eddig oly igen virágzott typographiától. 'S mennyit érdemlene akkor a' szerző és szerkeztető?

Ha azt kérdi Horvát István: ki látta,

hogy a' könyv' correctora hibaigazítás által valamely könyvnek tulajdonosává lett? Én viszont azt kérdelem: Ki látta, hogy typographus a' neki csak egy évre eladott munkát vakmerősködött volna örök tulajdonának bitorlani? 'S ki látta még ily ügyet is védeni publicum előtt? Ah! Tudományos Gyűjtemény!

A' Károlyi' műhelyében kijött idei Aurorát is mind halálig tagadom Károlyi' örök tulajdonának lenni; mert nagyérdemü szerkeztetője mingyárt másnak adhatja-el, mihelyt neki tetszend, tudván, hogy ilyes munkát, mint tulajdont, sem eladni sem megvenni örökre nem lehet. 'S ha én volnék szerkeztetője, a' czímlapon álló „*Tr. Károlyi' sajátja*“ szavakat semmi szín alatt sem engedtem volna meghagyni.

„Károlyi nem hagyá kiveszni Aurorát; övé a' szép tett és tulajdoni jús; övé az Aurorák' megjelentökért az érdem.“ — Már most örülhet az Aurora' perét megnyert Károlyi, mert neki Horvát István ügyvéd mindezeket *odaálmotta*. Itéljen már most igazán az értelmes olvasó, kit még arra figyeltetek, hogy az Aurora' viadalának jeles hőse, Horvát István, minden kegyetlen sujtogatásokat lever idézett okaival, és végre e' hatalmas itéléthozással vívja-ki Károlyi-részére az Aurora' perét: „*Azért itt nyilván ellene is mondok az egész magyar nemzet' színe előtt minden aurorai jús bitangolásnak!*“ Mire csak azt mondom: „*Igen jól van! Vajha*

rég ellene mondott volna! Kár is lenne azt még tovább is bitangolnia! —

Szilsárkány, Soprony vármegyében, május 19ikén, 1834.

N. A. Kiss Sámuel.*)

A' M a j o m.

Angliából Whiteshasenből közelebbről egy hajó Jamaica ba utazván, a' több utasok közt egy asszonyt is vitt magával kiseded csak néhány hetüs gyermekivel együtt. Ut közben a' hajó kapitánya egy szép tiszta reggel a' láthatáron, egy hajót pillantott meg, 's hosszason nézván a' hajót, udvariságból által nyujtá a' néző csöt a' hajó fedelezetén lévő asszonyságnak is, hogy ennek segítségével, jobban szemlélhesse a' távolban csak árnyékkép lebegő tárgyat. Az ifju anya éppen kiseded gyermekét tartá karjain, 's ekkor gondosan bétakargatván ülőhelyjére letette. Alig pillantott vala bé a' néző csöbe, midön a' kormányosnak ezen szavaira: „né mit csinál az átkozott majom,“ vissza tekintte. Képzelmét a' szegény asszony szorongató aggodalmát midön vissza tekint-

*) Midön Bajza replicája kezemhez juta, e' jelen munkám készen állott tisztázva, 's vártam a' postára küldhetést. Bajza után még is vitatni a' pert felesleg dolog ugyan; de hogy lássa Horvát István, miként nem támaszkodtam Bajza' feleletére, jónak találtam ezt is közleni. Nagyon örülök, hogy Bajza replicájának én valék oka.

ve rémülve látá miként viszi a' hajon lévő majom egy nagy *Orangoutang* a' kiseded gyermeket a' nagy árbocz tetejére. A' majom oly erős és serény volt, hogy egyik karjával a' kis gyermeket átkarolva, a' mással sebesen mászott felfelé 's karján lévő terhe legkisebbé sem akadályoztatá sebes menetelét. E' borzasztó tekintetre, öntudatát elveszesztve lerogyott a' gyenge anya 's egy ideig semmi élet jel sem látszott rajta. — A' hajos legények éppen oly jól és sebesen másztak mint a' majom, de midőn ezek utánna indultak már a' majom az árbocz tetején ült 's a' hajos legények minden legkisebb mozdulataikra szemesen ügyele; — a' hajos kapitány tehát attól tartva hogy a' hajos legények utánna mennek, a' majom megkívánván a' hajos legények körmei közül szabadulni, egy szökéssel a' más árbocz-fára ugrik át, 's ekkor a' gyermeket könnyen elejtheti, nem engedé a' legényeknek hogy a' majom után másszanak. A' kis gyermek, bár a' nagy veszélyről melyben lebegett semmi nem leheté, keservesen sira 's mindenek szorongató gondossággal néztek a' kiseded felé, de egyszerre megszűnt minden aggodalom, midőn láták hogy a' majom a' gyermek dajkának minden mozdulatit, 's kötelességeit hiven utánozza, karjai közt ringatja, czirogatja, csendesíti, 's elaltatni akarja a' kisededet. — Ez alatt a' gyermek anyját a' fedelezetről a' hajó szobába vitték, hol lassanként magához kezde jöni. — A' kapitány minden

hajós legényeknek magokat elrejtteni parancsolá, — ő maga pedig csendesen a' hajószoba grádicsára állott, honnan észre vehetetlenül mindenfelé elláthatott. A' kapitánynak ezen rendelkezését szerencsés következkoronázá, — mert a' majom miheiyt magakörül többé senkit nem látott, azonnal szedelgős magosságú állás pontjáról szép csendesen 's nagy vigyázattal leszállott, és a' kisdedet éppen azon ülő helyre melyről elragadta volt vissza tette. — A' kisded fázott és sirt, de legkisebbé sem volt megsértve, 's azutazoknak 's egész hajó népségnek élénk részvéte, 's öröm lármája közt, anyja karjai közzé vitetett. —

BCU Cluj Central University Library Cluj

Az á ng o l a d ó .

Mi adót fizetünk; így szól egy angol-író, mindenét mit szájunkon béveszünk; testünkön viselünk; vagy lábainkal tapodunk, adót mindenért mit látni, hallani, érezni, ízlelni, vagy tapintani szeretünk, adót a' melegért, világosságért és mozgásért, adót mindenért, mi a' földön, vizen vagy föld alatt létez; mindenért mi a' külföldről jön, vagy hazánkban terem, adót a' természet kezéből durván kapott készitetlen dolgokért, adót minden új készitményért, melynek a' mív szorgalom szab árat, adót azon czifra és drága mártásokért, melyek az emberiétvágyot elrontják, és azon orvos szerért,

mely ezt újból helyre állítja, azon hermelinért melyel az ítélő bíró diszlik, és azon kötélért melyel a' gonosztévőt felfüggesztik, a' szegény ember savaért, és a' gazdag fűszeréért, a' koporsó szegért, és a' mátka pántlikáért. Az oskolás gyermek csiga játéka adó alatt van, az ifjú adó alatti lovan ül, adózott kantárral fékezi azt, 's adó alá vetett útszán lovagol, és a' haldokló angol kitölti orvosságát melytől 7 procentet fizetett, egy kalánba melytől 15 procentet kell fizetni, békédi magát karton takarójával melytől 22 procentet fizetett, megkészíti végrendeletét 8 font sterlingel fizetett hivatali bélyeggel bíró (stempelizett) pappirosra, 's meghal egy gyógyszer árus karjai közt ki 100 font sterlinget fizetett azon kiváltságáért (privilegium) hogy ötöt megölhesse. Egész vagyonja 2 — 10 procentes adóval rakva. Nagy díjj kívántatik ha templomba akar temetkezni, hol élteben kitüntetétt virtussait 's érdemeit adó alá vetett márvány-kő hirdeti az útokornak, 's így költözik át a' más életbe elhunyt össeihez hogy több adóval ne-terheltesen..

I g a z i t á s.

A' folyó félévi Nemzeti Társalkodónak 37dik lapján álló „Pethe Mihály“ név helyett: „Petke Mihályt kell olvasni.